

Het **M**ysterie
de **Z**warte mantel
van

Leopold

Kiwanis Club Utrecht

***vrede van
utrecht***
300 jaar

Het mysterie van de zwarte mantel is gemaakt op initiatief van Kiwanis Club Utrecht ter gelegenheid van de internationale viering van 300 jaar Vrede van Utrecht. Kiwanis wil kinderen betrekken bij stad en regio Utrecht, met dit boek, en met andere activiteiten. Dank aan Stichting Vrede van Utrecht, Kunst Centraal, Martine Letterie en Uitgeverij Leopold.
www.kiwanisutrecht.nl

Eerste druk 2012

© 2012 tekst: Martine Letterie

Omslag en illustraties: Rick de Haas

Vormgeving omslag: Annemieke Groenhuijzen

Uitgeverij Leopold, Amsterdam / www.leopold.nl

ISBN 978 90 258 6119 3 / NUR 283

Uitgeverij Leopold drukt haar boeken op papier met het fsc®-keurmerk. Zo helpen we waardevolle oerbossen te behouden.

‘Vooruit. Marie mag de portretten en de wapens tekenen, maar niet meer dan dat,’ zegt mama de volgende ochtend. Ze heeft kringen onder haar ogen en ze kijkt somber. ‘En er moet voldoende tijd voor haar lessen overblijven.’

‘Heb je slecht geslapen, lieve?’ Papa legt even zijn hand op die van haar.

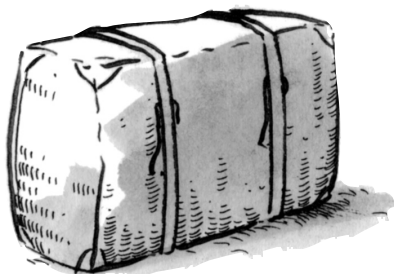
Mama knikt. ‘Ik ben gewoon bezorgd dat er iets met onze kleine Marie gebeurd. Helemaal nu onze stad volstroomt met al die vreemdelingen.’

‘Ik wil niet vervelend zijn, mama,’ zegt Jean. ‘Maar wij zijn zelf ook vreemdelingen. Protestante Fransen die voor hun geloof gevlucht zijn naar de Republiek. Nieuwkomers in de stad Utrecht. Vreemd is niet altijd fout.’

Mama haalt verontschuldigend haar schouders op. ‘Daar heb je gelijk in.’ Maar haar blik blijft even bezorgd.

Jean wendt zich tot Marie en Dirk. ‘Jongens, gisteren is het er niet van gekomen om het jullie te vertellen, maar ik heb nieuws. Toen ik dat toneelgezelschap bezocht, hoorde ik dat de plenipotentiaris van Oostenrijk is aangekomen. Het is de graaf van Zinsendorf en hij verblijft in Paushuize, en de Lotharingse gezanten logeren op het Janskerkhof. Het lijkt me de moeite waard om te gaan kijken. Dirk kan een verslag schrijven, en Marie kan hun portretten en wapens tekenen.’

Een tinteling van opwindung trekt door Maries lijf. Ze mag tekenen! En ze kunnen meteen kijken of ze ergens die jongen met het zwarte gezicht zien rondlopen bij die nieuwe diplomaten. Ze kijkt voorzichtig naar mama. Die zucht diep.

‘Is het echt nodig?’

‘Weet u, mevrouw, we gaan overdag op pad en er kan ons heus niets gebeuren,’ zegt Dirk behulpzaam.

Mama schiet overeind. ‘Natuurlijk gaan jullie overdag! Marie mag absoluut nooit ’s avonds over straat. En zodra er iets vreemds gebeurd is het afgelopen. Is dat begrepen?’

‘Natuurlijk, lieve!’ Papa kijkt de tafel rond. ‘Ik vind “plenipotentiaris” een vermoeiend woord.’

Dat is aardig. Papa doet zijn best om de aandacht af te leiden door over iets anders te beginnen. Ze zal hem helpen.

‘Zullen we ze voortaan gewoon “pleni’s” noemen?’ zegt ze. ‘Dat praat een stuk makkelijker. Zullen we meteen na het ontbijt naar die graaf van Zinsendorf gaan kijken, Dirk?’

‘Maar jullie lessen...’ protesteert mama.

‘Die kunnen ze ook vanmiddag volgen. Hoe eerder we de berichten voor onze krant hebben verzameld, hoe beter,’ zegt papa.

In de salon tingelt het uurwerk en papa staat op. ‘Tijd om aan het werk te gaan. Jullie kunnen met mij meelopen. Paushuize is niet ver van het rariteitenkabinet. Mijn vriend, baron Milan de Visconti, die...’

Hij wacht even, maar er is niemand die hem dit keer onderbreekt, ‘... zegt dat Paushuize het chicste huis van Utrecht is. Die graaf moet een hele belangrijke zijn.’

De aankomst van de plenipotentiarissen

De eerste plenipotentiarissen hebben de stad bereikt. In het schitterende Paushuize heeft de graaf van Zinsendorf zijn intrek genomen. De graaf is de plenipotentiaris van de keizer van Oostenrijk, en hij heeft een indrukwekkend gevolg bij zich.

Dirk schrijft het in zijn opschrijfboek voordat ze iets gezien hebben, terwijl Marie haar jas aantrekt.

‘Is het niet een beetje overdreven om het nu al op te schrijven?’

‘Nee.’ Dirk stopt zijn opschrijfboek in zijn jas, terwijl ze de deur uitgaan. ‘Snelheid is volgens mij belangrijk in dit vak.’

‘Dat klopt.’ Papa legt zijn hand in de rug van Marie en geeft zo de richting aan. ‘En daarom moeten jullie nu op pad, en niet vanmiddag. Mijn vriend, baron Milan de Visconti, die...’

‘Wat zegt die, papa?’ werpt Marie er snel tussen.

‘Die heeft een blad uit Den Haag onder ogen gekregen, *Quintessence*. Dat wordt uitgegeven door een vrouw, Anne-Marguerite Dunoyer. Zij heeft al een stuk gepubliceerd over de aankomst van de pleni’s. We moeten dat mens voorblijven.’

‘Papa!’ Marie blijft stokstijf staan. ‘Door een vrouw? Dat kan dus? Een vrouw kan een blad uitgeven! En ik mag niet eens alleen over straat!’

‘Ja... ja...’ Papa grijnst verontschuldigend. ‘Loop nou maar door, dan hebben we in elk geval als eerste een bericht over deze nieuwe pleni’s.’

Maar Marie laat zich niet afleiden. ‘Heb je dit aan mama verteld?’

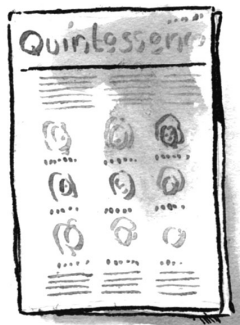
‘Nog niet.’ Papa duwt haar nu voort. ‘Hier is het Janskerkhof, en daar verblijven die Lotharingse gezanten. Blijf hier staan totdat je ze gezien hebt. En zorg dat je een tekening van hun wapen maakt. Als jullie klaar zijn, moet je daar straks linksaf, het Achter Sint-Pieter in. Dan komen jullie vanzelf op de Pausdam en daar is Paushuizen aan je linkerhand. Succes!’ Hij steekt zijn hand op en loopt weg.

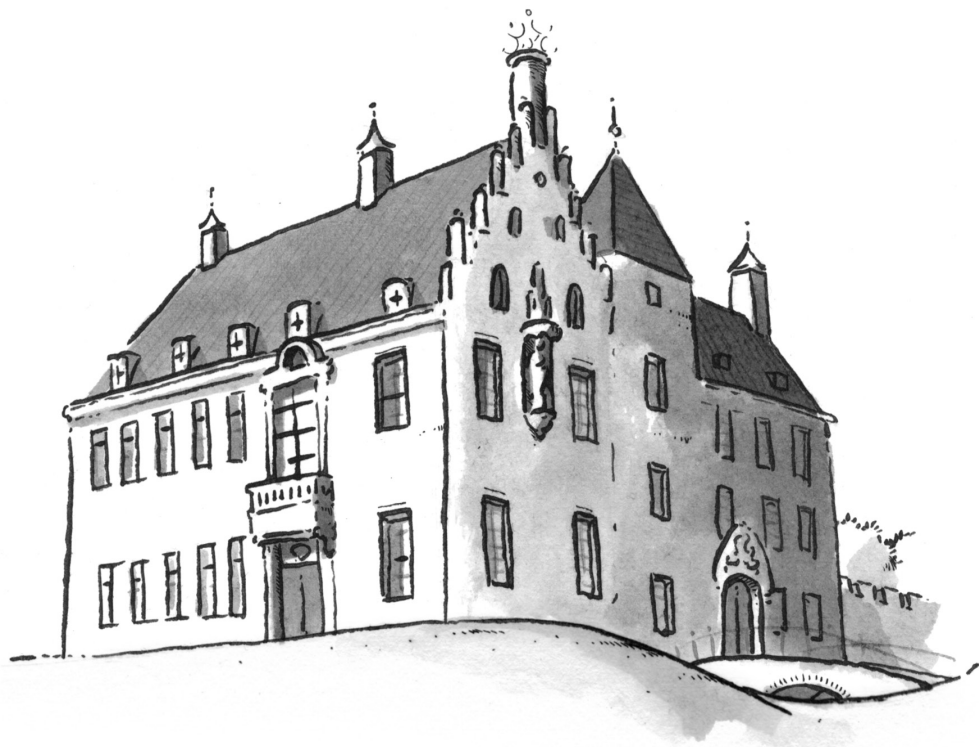
‘Nou ja!’ Marie kijkt haar vader verontwaardigd na.

Dirk stoot haar aan. ‘Marie, werk aan de winkel!’

Hij heeft gelijk. Er rijdt een koets voor met een wapen erop. Zou dat het wapen zijn van de Lotharingse gezant? Marie pakt haar tekenboek en een stuk houtskool. Ze moet snel zijn, want dat rijtuig blijft vast niet lang staan.

Dan gaat de huisdeur open. Marie en Dirk doen tegelijkertijd een stap naar voren. Hoe zien die gezanten eruit? Lijken ze op een of andere manier op de man in de zwarte mantel? Is een van hen de opdrachtgever van de jongen met het zwarte gezicht?

‘Waar ligt Lotharingen eigenlijk?’ vraagt Dirk zacht.

‘Aan de oostkant van Frankrijk,’ antwoordt Marie. ‘Dus de heren spreken in ieder geval Frans.’ Haar ogen laten de voordeur van het pand geen moment los.

De koetsier opent de deur van de koets voor de twee mannen die naar buiten komen. Keurige heren in getailleerde jassen, met schoenen met glinsterende gespen aan en met goed verzorgde pruiken op.

‘Zou het kunnen...?’ Marie knijpt haar ogen tot spleetjes en probeert zich de gestalte van de man met de zwarte mantel voor ogen te halen.

‘Volgens mij was hij dikker,’ zegt Dirk.

Marie kijkt nog eens goed. ‘Ja... volgens mij ook. Maar ik weet het niet zeker.’

Als ze klaar zijn, lopen ze naar Paushuize.

De hemel is strakblauw. De zon twinkelt in de dunne laag

sneeuw die inmiddels op de straat ligt. De koude lucht prikt op Maries wangen. Heerlijk vindt ze dit weer, ook al is het lastig tekenen met stijve vingers. Geeft niks, het gaat nu om de schets, thuis werkt ze hem wel goed uit.

Voor Paushuizen is het druk. Meer mensen willen de nieuwe bewoner zien. 'Hij heeft een enorm gevolg bij zich,' weet een dienstmeid, die met haar mand boodschappen voor de voeten staat te kijken.

Het duurt een poos voor er iemand naar buiten komt, maar ondertussen is er genoeg te zien. Er bewegen mensen achter de ramen, en de Utrechters op de stoep zijn ook de moeite waard.

'Weet je dat die vreemdelingen enorm hoge huren betalen?' hoort Marie iemand zeggen. 'Als je zo'n gezant in huis neemt, kun je rijk worden.'

Eindelijk gaat de deur open.

Er golft een geluid door de menigte toeschouwers. 'Ooo!'

Marie betrapt zich erop dat ze ook meedoet. Die man die naar buiten komt, is ongelooflijk. Hij moet bukken omdat hij anders zijn hoofd stoot aan de deurpost. Zoiets heeft ze nog nooit gezien.

'Die is meer dan twee meter lang,' verzucht Dirk.

'Dat is de secretaris van de graaf van Zinsendorf,' zegt een man naast hem. 'Kijk, en die kleine tengere naast hem, dat is de graaf zelf.'

Marie schiet in de lach. 'Die zijn het in ieder geval niet,' zegt ze tegen Dirk.

In de weken die volgen stroomt de stad vol en Marie en Dirk gaan alle adressen van de pleni's langs. Marie tekent zich de blaren op de vingers, Dirk schrijft het ene artikel na het andere en Jean laat de persen draaien.

De lessen van Marie en Dirk schieten er regelmatig bij in. Papa weet mama er steeds van te overtuigen dat het belangrijk is, en dat Marie en Dirk hier veel van leren.

Die middag hebben ze eindelijk weer les. Het vriest nog steeds dat het kraakt, en eigenlijk vindt Marie het wel lekker om bij het vuur te kunnen blijven.

Beneden rinkelt de bel van de drukkerij, maar ze hoort het nauwelijks. Mama overheert haar en Dirk om de beurt een vervoeging van het Latijn. Marie krijgt het er warm van. Het is ook wel erg lang geleden dat ze dit gedaan hebben...

Voetstappen roffelen op de trap naar boven en de salondeur klapt open. Jean staat hijgend in de deuropening. Zijn boord zit los en zijn ogen twinkelen.

‘Jullie moeten als de donder naar de Lange Nieuwstraat! Er is brand bij maarschalk D’Huxelles!’

Marie en Dirk springen tegelijkertijd op en hun schriften vallen op de grond. Dirk rent naar de deur en Marie wil hem volgen, maar mama’s hand sluit zich met een ijzeren greep om haar bovenarm. ‘Jij niet. Je mocht alleen wapens en portretten tekenen. Dit is veel te gevaarlijk!’

Marie probeert zich los te trekken, maar dan ziet ze de vastberaden blik in de ogen van haar moeder. Dit gaat ze niet winnen.

‘Ik vertel je alles, Marie,’ zegt Dirk. Dan holt hij achter Jean aan, de trap af.

Marie hoort beneden in de drukkerij de bel gaan. Voor mama iets kan zeggen, rent ze de trap af en ze stormt de werkplaats in. ‘Dirk! Wat heb je gezien!’

Papa houdt haar tegen. ‘Niet met hem praten!’ zegt hij streng. ‘Dit stuk moet nog mee in de krant die straks gedrukt wordt. Dirk zag een onbekende vrouw met een opschrijfboek met D’Huxelles praten. Als het dat mens Dunoyer was, moeten we haar in ieder geval voor zijn.’

Dirk zit aan een van de werkbanken achter zijn opschrijfboek. Terwijl hij schrijft, verschijnt het puntje van zijn tong uit zijn mond.

Marie doet zwijgend een schort voor en ze pakt een etsplaat. Die kan ze mooi schoonmaken terwijl ze wacht tot Dirk zijn stuk klaar heeft. Doet ze in elk geval nog iets nuttigs. Dat Dirk die mevrouw Dunoyer heeft gezien... Wat zij doet, wil Marie ook. Als ze nou eens met haar kon praten... Misschien zou mevrouw Dunoyer haar kunnen helpen. Weet zij hoe Marie

later voor de drukkerij kan werken. Het is haar tenslotte ook gelukt.

Ondertussen vliegt Dirks pen over het papier. Als het stuk klaar is, schuift hij het zonder iets te zeggen onder haar neus.

Brand!

Van onze redactie

Vandaag dreigde er even een groot gevaar, voor de bewoners van de Lange Nieuwstraat én voor de vredesonderhandelingen die inmiddels zijn begonnen in onze stad. Er was een schoorsteenbrand in een huis aan de Lange Nieuwstraat, bij maarschalk D'Huxelles. De baron vertegenwoordigt de Franse koning bij de onderhandelingen.

De Utrechtse brandweer was aanwezig voordat de vlammen konden uitslaan en bluste de brand in een mum van tijd. Het ging zo snel dat de vele Utrechters die erop af waren gekomen, te laat waren. Maarschalk D'Huxelles was onder de indruk van het kordate handelen van de brandweer.

Hij gaf zijn huisknecht tien goudstukken om aan de brandweer te schenken. Door een misverstand bleef een van de goudstukken in de zak van de huisknecht achter. Gelukkig ontdekte het hoofd van de brandweer dit tijdig, en zo kwam de munt alsnog terecht.

'Het bestuur van de stad heeft zich zeer goed voorbereid op de komst van de gezanten naar onze stad,' zegt het hoofd van de brandweer hierover. 'Het heeft werkelijk aan alles gedacht. Daarom konden we zo snel ter plaatse zijn.'

'Die man probeerde dat geld gewoon te pikken!' zegt Marie verontwaardigd als ze het stuk van Dirk heeft gelezen.

Hij knipoogt naar haar. 'Dat begrijpt iedere lezer. Maar de maarschalk wil geen slecht nieuws over zijn personeel in de krant.'

'Klaar?' vraagt Jean. Dirk knikt. Jean grist het onder Maries ogen vandaan om het meteen te zetten.

‘Het belangrijkste heb ik je niet verteld,’ fluistert Dirk. ‘Ik hoorde de maarschalk tegen de brandweer praten over een jongen met een zwart gezicht. En dat hij dacht dat die de brand had aangestoken, maar dat dat nooit bekend mag worden. Daar gaf hij eigenlijk de goudstukken voor. Hij vindt het echt heel belangrijk dat de vredesonderhandelingen niet verstoord worden.’

43

‘Als ik jou zo hoor,’ zegt Marie zacht, ‘kan die meneer D’Huxelles nooit de man zijn met de zwarte mantel.’

Dirk schudt zijn hoofd. ‘Dat lijkt me ook niet. En het is belangrijk dat we zo snel mogelijk die jongen met het zwarte gezicht vinden. De brandstichting is nu mislukt, maar wie weet wat hij nog meer van plan is.’ Hij kijkt even om zich heen, maar papa en Jean zijn niet in de buurt. ‘Maar ik heb een idee. Ik heb daarstraks gehoord waar de berichten van de plenipotentiarissen worden verstuurd. Daar gaan we morgen heen.’ Dan zegt hij veel luider: ‘Daar kun je heel veel wapens van de pleni’s zien.’